

do rta Sewerny ob obali Ledenega morja, da bi prinesel pomoč ladji »Nanuk«, ki je tičala zamrznjena v ledu. Aeroplan je ponesrečil in sta se ubila znani pilot Etelson s tovarišem. Da bi našla ponesrečenca, sta se trudila dva ruska aeroplana pod vodstvom pilota Crossona. Pomagali sta tudi ladji »Nanuk« ter »Stawropol« s 150 psi. Kljub temu, da je bil mrz 52 stopinj Celzija pod ničlo, štiri metre snega, so vendar le našli ostanke letala in oba mrljica.

Leta 1929 ruska ekspedicija Krasinski s pilotom Kalvica — poleti preko rta Uelen — Sewerny na Wranglovo otočje, kjer so obiskali tamošnjo naselbino Eskimov. Od Wranglovega otoka so leteli preko rta Sewerny — Nišne Holymusk — Ljachow otok Kasače v Bulum ob reki Leni. Ta ekspedicija je obiskala vse najbolj severne sibirске naselbine.

Leta 1929 leti Rus Čuhnovski iz Leningrada preko Arhangelska v Ingorški Schar ob Karskem morju. Njegovo letalo je vodilo karavano trgovskih ladij čez led Karskega morja do izliva rških veletokov Ob in Jenisej. Ruska pilota Kalvica ter Čuhnovski sta preletela v poletju 1929 tri četrtine morske obali neizmerne severne Azije.

Leta 1929/30 se je vršila ekspedicija Amerikanca Byrda na južni tečaj. O ekspediciji smo poročali natančno v našem listu. Istočasno z Byrdom se je lotil raziskovanja južnega tečaja pilot Wilkins iz oporišča Deception otočje. Byrdovi in Wilkinsovi poleti po pokrajinah južnega tečaja so se nadaljevali v poletju 1929/30 in prinesli kulturnemu svetu nepregledno važni material za spoznanje ter proučevanje dela sveta ob južnem tečaju.

Doslej se je lotilo raziskovanja severnih in pokrajin krog južnega tečaja: štiri ekspedicije z zračnimi ladjami, oziroma ena z balonom s šestimi vozniki, preko 30 aeroplanskih z nad 100 poletij. Vsi raziskovalci teh ledenih pokrajin povdarjajo, da so tod nevarnosti, ki presegajo tolikokrat človeške moči. Le pogledimo na zgoraj povedano in bomo dobili: Andrej je izgubil z balonom in tremi možmi. Nobile je ponesrečil, ko je srečno prevozil 12 tisoč km. Njegova ponesrečena ekspedicija je zahtevala osem smrtnih žrtev in dva ponesrečenca. Ko so iskali Nobilove raziskovalce, je ponesrečilo še več uglednih oseb, da je pogoltnila cela polomlja 19 življenj.

In zakaj ti napor? Preko severnega tečaja hočejo odkriti na vsak način najkrajšo zračno črto iz Evrope v Ameriko in pod ledeno odejo južnega tečaja pa čakajo odkritja ter dviga od človeške roke — neizmerni zemeljski zakladi.

*

Svetu malo znana nesreča.

V kotu, kjer zavije afriška vzhodna obal proti jugu, se raztega v notranjost Afrike predvojna nemška kolonija Kamerun, ki je danes angleško-francoska last. Pokrajina je dva in polkrat toliko nego je Nemčija in radi izredno ugodnega podnebja rodovitna na: kavčuku, kakau, olju ter lesu. Pri pametnem izrabljanju naravnih bogastev bo Kamerun kmalu odločujoč tudi na svetovnem trgu. Po koloniji se razteza pogorje, ki sega do morske obale in je najvišja gora visoka 4700 metrov. Afriški pragozd sega do morja, kjer je bajno ležeča izvozna luka Victoria.

Kakor smo že omenili, je Kamerun hribovit in so gore izrecno vulkanskega izvora. Glavni ognjenik se imenuje Fako, je visok 3200 metrov in so se stene žrela že davno — davno zrušile. Znanstveniki trdijo, da je najstarejši vulkan kamerunski Etinde (1715 metrov), ki je začel po desetletnem mirovanju z izbruhom leta 1909. Zopet se je umiril in do nove strašne ognjeniške neizgode je došlo leta 1922. Poročilo o tej neizgodi je malo znano po Evropi, ker edini, ki je opisal izbruh, je bil Šved G. Woldau.

Februarja 1922 so pričeli naznanjati delovanje ognjenikov potresi ter podzemeljska bučanja in gromenja. Do izbruha je prišlo v noči od 2. na 3. februarja. Dne 21. februarja se je odprlo več žrel v pragozdu med Debundscha in Bibundi, dobrih 10 km od morja. Najprej so se dvignili iz žrel do 1000 metrov visoki stebri iz pepela, katere so razsvetljevali bliski. Vmes je vrela iz žrel lava ter se razlivala po pobočjih in uničevala vse, kar je prišlo na pot. Pogled na bruhanje gorečih ter bliskajočih ognjeniških sestavin je bil v noči nekaj nepopisno groznega. Celih 40 km od obale je padal pepelni dež. Reke lave so uničile skrbno obdelane nasade oljnatih palm, kakao je bil ravno v cvetju, ko se je usul nanj pepel, orjaška drevesa so padala in vsi

vrtovi najbolj skrbno obdelane Bibunde farme so bili uničeni.

Pred strašnimi naravnimi prizori so bežale iz pragozdov: antilope, opice ter sloni. Vse je drlo proti morju. Dne 8. marca je dosegla lava morje ter se poglajala vanj. Začel se je strahoviti boj ognja ter vode. Oblaki vodne pare so se dvignili kvišku. Vedno nove reke lave so vrelle iz novih žrel in 11. marca je drvela lava po vrtovih v širini 300 do 400 metrov in dosegla še isti dan morje, ki se je razgrelo takoj na okolico 1 km na 40 stopinj. Na nekaterih mestih se je porinila lava v morje kot nekak 1000 metrov širok jezik, ki je segal do 200 metrov in dosegel višino šest metrov.

Izbruhi so se polegali toliko, da je bilo mogoče pregledati kraje grozne nesreče še le 19. aprila. Maja je bilo vse uverjeno, da so izbruhi končani in da se bo že vendar enkrat umirilo vulkansko ozemlje. A pričakovanje o pomirjenju se ni uresničilo, ampak se ravno nasprotno ognjeniki zbirali nove zaloge pepela ter lave. Prišlo je do ponovnih groznih prizorov ter opustošenj in je vrela lava v morje 18. junija. Še le po 6 mesečnem bruhanju koncem avgusta so se ognjeniki umirili in počivajo do danes.

Komaj je minula ta nesreča, je prišla deževna doba od junija do novembra. Strašno je bilo in je padlo toliko dežja, da bi stala voda na zemlji, ako bi ne odtekala in ne izhlapela 7 in tričetrt m visoko. Kar sta pustila lava in pepel, to so odnesle povodnji in je bilo popolnoma uničenih 225 hektarjev najbolj skrbno obdelane zemlje.

Kamerunska ognjeniška nesreča ter povodenj sta bili tako silni, da so se upali nemški kolonisti na svoja posestva še le leta 1925.

Zgorajnemu poročilu je še dodati, da so poginile pri vrvenju lave v morje neizmerne količine rib, na milijarde jih je pometala para na suho, kjer je povzročil smrad kužne bolezni.

Lava je porušila na tisoče in tisoče delavskih ter gospodarskih hiš, odnesla moste in poljske železnice po svetovno znanih nasadih v Bibundi.

*

Iz moderne tehnike.

Boj letala proti megli.

Največji sovražnik toliko napredujočega zračnega prometa je gosta, neprodna megla. Statistika letalskih nesreč v Evropi izkazuje dejstvo, kako je bila ravno megla po največ vzrok, da je aeroplan ponesrečil. Ako je zašel pilot v megleno plast, ga ta položaj popolnoma zmede, ker zgubi predvsem orientacijo. Radi megle nima nikakega oporišča, ali sili stroj letalo navzgor ali navzdol, ali leti v ravnotežju ali poševno na eni peruti, ali hiti naravnost ali v krog. Seve ima pri krmilu napravo, za merjenje višine, ki mu kaže, kako visoko v zraku se nahaja. Ako bi se rad rešil meglene plasti, se spusti nižje, na primer na 1000 metrov, kar tudi pokaže visokomer, nikakor pa ne zna, ali sme leteti v tej višini, ne da

Izjava.

Podpisana Franc Golgranc, stavbenik v Gaberju pri Celju, oziroma v Konjicah in Anton Strašnik, gostilničar v Konjicah obžalujeva vse žalitve, ki sva jih v zvezi z dopisom v »Jutru« z dne 2. marca 1930 iznesla zoper gospoda F. Tovornika, arhidijakona v Konjicah, ker so vsi iznešeni očitki brez vsake podlage in popolnoma neutemeljeni.

Obžalujeva to tembolj, ker vsebujejo ti očitki netakten in nedostojen napad ne samo za osebo prizadetega, ampak tudi za njegov položaj in stan. Gospodu Tovorniku pa se zahvaljujeva, da je umaknil predlog za kaznovanje.

Anton Strašnik, l. r.

Franc Golgranc l. r.

755

bi trčil ob mnogo višjo goro ter pone- srečil.

Moderni nemški tehniki se je posre- čila iznajdba aparata, ki se imenuje »Kreisel Steuerzeiger«. Naprava omo- goča pilotu tudi v gosti megli označbo kraja in višine, v kateri se nahaja le- talo, a popolnoma zanesljiv ni ta apa- rat.

Nemška »Luft-Hansa«, ki vzdržuje po celem svetu zračni promet z največ- jimi potniškimi letali, se poslužuje ravno radi nevarnosti megle teh-le naj- novejših poskusov. Zgradili so šolska letala za vežbanje pilotov. Letala ima- jo spredaj dva sedeža in sicer za učen- ca in enega za učitelja. Učencev sedež je čisto zaprt, da ne vidi nikamor in je, kakor bi se nahajal v megli. Učitelj ima odprt razgled. Iz temnega sedeža mora učenec s pomočjo kart in raznih aparatov voditi letalo in mu popravlja morebitne pogoške zraven sedeči učitelj. Na ta način hoče nemška aero- planska družba vzgojiti pilote, da tudi v najbolj neprodni megli ne bodo iz- gubili ravnotežja ter orientacije. Učen- ci se drže gesla: Vaja ustvarja mojstrel!

Najnovejša signalne naprave pri cest- nih železnicah.

Promet po velikomestnih ulicah se vedno bolj razmnožuje ter izpopolnjuje. Velika ovira za električne cestne želez- nice je postal hreščeči promet z avto- mobilii vseh vrst. Edini signal ali zna- menje, katerega se je posluževalo do- slej tramvaj spremno osobe, je bil zvonec. Kolikokrat se pa zgodi, da je hrušč in šunder na ulici tako velik, da vod- ja električnega voza ne sliši, kaka zna- menja mu daje z zvonom njegov spremljevalec sprevodnik. Dogaja se zelo veliko nesreč radi tega, ker je vodja preslišal zvon. Da se temu nedo- statku na tramvajih odpomore, so pre- izkusili zadnje dni v Monakovem na Bavarskem signaliziranje na električ- nih železnicah s pomočjo raznobarnih električnih luči. Kakor znano, je zele- na luč znak za naprejši; modra za: ob-

stani! in rdeča je znak preprečenja ne- sreče!

Najnovejši signalni aparat pove vod- ji spredaj z zeleno lučjo, naj vozi na- prep, ko izgine zelena, se prikaže mod- ra in vodja postane na postaji. Ako se pojavi rdeča luč, je treba nenadoma ustaviti voz. Naprava je čisto priprosta in enostavna ter jo bodo gotovo upelja- li na vseh večjih cestnih železnicah po vsemestih.

GOSPODARSTVO

Gospodarska obvestila.

Kelje za vinograde in za sadno drevje, kakor vsake vrste rezan les prodaja ali zamenja za dobro vino Franjo Gnilšek, Maribor, Razla- gova ulica 25. 393

Močne vinske sode 300—300 litrov in izberno vino iz Kamnice ima na pro- daj: Delecsek Karl, Maribor, Koroščeva ulica 8/II.

Okrajni cestni odbori bodo imenova- ni. Na predlog ministra za zgradbe in po zaslišanju predsednika vlade je Nj. Vel. kralj podpisal in proglasil zakon o izpremembah in dopolnitvah zakona o samoupravnih cestah. Ta novi zakon določa, da se v vseh členih, kjer je be- seda »oblast« ali »oblastnik«, ta izraza nadomestita z »banovina« in »banovin- ski«. Namesto pristojni organ oblastne samouprave je treba postaviti »ban«. Namesto besede »samoupravna telesa« je treba postaviti »banovine, občine«. Kar se dostaja kuluka, novi zakon do- loča, da se vojni invalidi, ki jim je in- validnina edini dohodek, nadalje re- dovniki, ki ne prejemajo plače ter ne razpolagajo s posestvom ali drugimi dohodki, kakor tudi kulturne in dobro- delne ustanove tozadevnih dajatev oproščene. Važne so naslednje določbe, ki se tičejo cestnih odborov: Načelnika in člane okrajnih cestnih odborov po- stavlja in razrešuje ban na predlog sreskih načelnikov (okr. glavarjev). —

Fotosport

je zelo lep, toda potrebno je, da imate dober apa- rat. Obrnite se ta- koj na veletrgo- vino Stermecki Celje, in zahte- vajte z dopisnico veliki ilustrirani cenik.

Naučna kamera 6 1/2 x 9 cm Din 98, lepša fotokamera 6 1/2 x 9 cm Din 350, 5 x 12 cm Din 375, z Foto Anstaltom Din 780, Agfa Standard 6 1/2 x 9 cm Din 1110, No- vosti Agfa, »Bilby« kamera za filmski svetlobni 6 x 9 cm Din 570. Ogromna izbira vseh kemikalij in ostalega pribora za fotosport. Učna knjiga in cenik z več tisoč slikami zastoji. Kar se odgovarja, se zamenja ali vrne denar. Paketi 500 Din 500 pošilnine prosti.

Trgovski dom R. Stermecki, Celje št. 21. Družna trgovina.

Načelnik okrajnega cestnega odbora je praviloma predsednik (predstojnik) ob- čine, kjer je sedež sreskega načelnika. Blagajnik te občine je blagajnik sres- kega cestnega odbora. Za namestnika načelnika sreskega cestnega odbora je postaviti v prvi vrsti osebo, ki se spo- zna v gradnji in vzdrževanju cest. — Člani sreskih cestnih odborov oprav- ljajo praviloma svoje delo brezplačno. Odbornikom, katerih stanovanja so od- daljena nad 4 km od sedeža cestnega odbora in ki prisostvujejo celodnevni seji tega odbora, se sme izplačati naj- nujnejša dnevница, katere višino dolo- či ban. Ban takisto določa nagrado bla- gajniku cestnega odbora. Njegova na- grada pa ne sme presegati 100 Din me- sečno. Načelniki sreskih cestnih odbo- rov prejemajo za svoje delo nagrado v višini 15 do 30 Din, člani cestnih od- borov pa nagrado 5 do 10 Din za vsak km banovinske ceste, ki ga vzdržujejo. Višino te nagrade določi ban. Noben član sreskega cestnega odbora ne sme v svojem srezu prevzeti cestno-gradbe- na dela ali dobav za cestne gradnje v srezu in to dotlej, dokler traja njegovo službovanje. V nujnih primerih sme ban odrediti drugače. Čim je izvršeno imenovanje novega cestnega odbora ali odrejena njegova razrešitev, mora odstopivši načelnik izročiti svojemu

DR. O. ILAUNIG:

TATENBAH

ZGODOVINSKA POVEST.

V kratkem je stal v domači nošnji sredi svo- jih gostov; poklicali so soproge iz bližnje so- be in po medsebojnem prijaznem pozdravu sedli k mizi.

Bilo je res pravo nebrzdano veselje sub rosa, kajti vsak je govoril, kakor mu je narekovalo srce. Močno vino in zavest, da so sami med se- boj, ki so ene misli, je povzročila, da so se vdali brezskrbnemu veselju ter so gospodje pri mizi pozabili na navzočnost gospa in je padla marsi- katera beseda, ki bi je ne smelo prenesti žensko uho.

Tudi gospodar grof Tatenbah, ki je sedel na spodnjem delu omizja blizu vrat, je pridno srkal štajersko vino ter bil nenavadno živahen. Seve o tem večeru njegova soproga nič ni vedela, pa tudi grofica Zrinjska ni bila navzoča.

Grof Tatenbah je storil vse, da bi se njegovi gostje zabavali, kajti želel je, da se ta večer ko-

25

likor mogoče veselo zaključi. Zato je hotel tudi, da se polnočna ura na poseben način proslavi.

Ko je odbila ura ednajst, se je pokazal za zelenim zagrinjalom, ki se je razdelilo na dva dela, mal oder z ozadjem mesta Budimpešte, nad katerim je visela krona Sv. Štefana z napisom v zlatih črkah: Svoboda.

Zdajci zazvoni srebrn zvonček, na oder sto- pijo igralci. Bili so grofovi uslužbenci; pričela se je mala burka, katero je spisal vzgojitelj mla- dega Tatenbaha. Nastopile so osebe, predstavljajo- joče nekdanje znamenite ogrske može: Arpad, Štefan Hunjady, Korvin. Gostje so postajali ved- no bolj razburjeni, ker so grofovi uslužbenci le- tali okoli njih s polnimi vrči vina. Kupice so žvenketale, živahno se je razpravljalo, glave so bile razgrete, šumelo je kakor v čebelnjaku.

Zdajci je udarila ura dvanajst.

Tedaj vstane grof Tatenbah in dvigne z biseri in grofovskim grbom okrašeno kupico. Bil je ravno trenutek, ko bi si imeli drug drugemu napiti.

Bila je navada, da se je pri svečanostih šta- jerskega plemstva napilo najprej na zdravje ce- sarja. Grof Tatenbah je držal težki kozarec z močno roko in ga dvigne. Ko pa se pokaže na

Lepe tiskovine

za trgovce, obrt- nike, urade, kakor tudi večbarvne ra- zglednice, barvo- tiske in druge v svojo stroko spa- dajoče tiskovine v latinici in cirilici

izvršuje

hitro, solidno in po najnižjih cenah

Tiskarna sv. Cirila

v Mariboru

Koroška c. 5

Čekov. račun št. 10.602

Telefon interurb. št. 218

